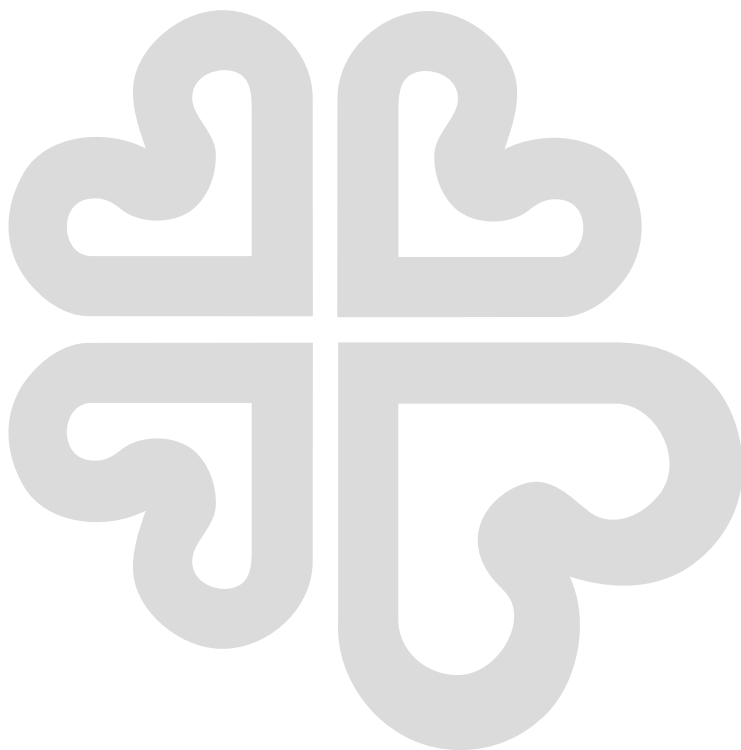

Model d'acció social

Versió resumida

Església Arxidiocesana
de Barcelona

Índex

Presentació	4
1. La doctrina social de l'Església acompanyant del nostre treball a Càritas	6
2. Principis bàsics en l'acció social de Càritas	7
• Opció per a una acció basada en l'amor, l'escolta i la paraula	7
• Opció per als més desprotegits	7
• Opció per a una acció social adaptada i centrada en les persones	7
• Opció per a una acció social basada en l'acollida, l'acompanyament, la humanització i l'apoderament	8
• Opció per a una societat justa i solidària	8
• Opció per a una acció de qualitat, reconeixedora de la dignitat de les persones	8
• Opció per a una acció de proximitat, significativa i transformadora	8
3. Constatacions bàsiques i sistèmiques de la crisi actual i conseqüències per als més febles	10
• El context social a Catalunya	10
• El context de l'acció social de Càritas Diocesana de Barcelona i la situació de les persones ateses	10
• Reptes de futur segons les persones que formem Càritas	11
• Conclusions: desigualtat, precarietat i pobresa estructural	11
4. Catàlegs de serveis de l'administració i de Càritas. Present i propostes de futur	13
• L'acció social des de l'administració pública	13
Situació actual dels serveis socials	13
• L'acció social de les Càritas de la diòcesi de Barcelona	13
Programes d'atenció directa	14
Programes transversals de suport a l'acció social	15
• Propostes i reptes de l'acció de Càritas	16

5. Càritas: una acció propera a les persones i a les comunitats	19
• La dimensió eclesial de Càritas s'incardina des de la parròquia, a l'arxiprestat i a la diòcesi fins l'entorn social.	19
• Evolució de la nostra acció en un context de crisi: la pressió assistencial per a la cobertura de necessitats bàsiques.	19
• Càritas: una acció plural i diversa.	20
6. La comunitat cristiana com a agent de l'acció de Càritas. “Ser”, “estar en” i “fer amb” la comunitat cristiana	22
• Perquè volem una societat humanitzada i amb sentit, centrada en la persona...	22
• Perquè creiem en la transformació integral construïda amb els altres...	22
• Perquè la comunitat cristiana és l'agent de l'acció de Càritas...	23
• Perquè estem cridats a “estar en” i “fer amb” la comunitat cristiana...	23
• Perquè necessitem una organització diocesana integradora i al servei de les Càritas parroquials...	24
• Perquè optem per un “què” i un “com” compartit que potencïi la promoció, l'autonomia, la corresponsabilitat i la participació de les persones...	26
• ... És per tot això que proposem les següents línies concretes d'acció:	26
• Funcionament de Càritas a la diòcesi de Barcelona segons el nou model d'acció social	28
Prioritats de l'acció social	28
Àmbit territorial	28
Desenvolupament organitzatiu	28
7. L'equip humà de Càritas	29
• Les persones voluntàries	29
• Les persones contractades	29
• El repte d'obrir la porta als joves	30

Presentació

Càritas vol compartir amb tota la comunitat cristiana de la diòcesi l'actualització del seu compromís amb els nostres germans més necessitats. Malgrat les dades macroeconòmiques, la crisi econòmica iniciada al 2008 deixa unes conseqüències injustes que, com sempre, patiran els més desfavorits.

De fet, la doctrina social és l'esforç que fa l'Església per veure la realitat de les persones des de l'Evangelí i és el fonament dels principis bàsics de l'acció de Càritas.

Avui els rics són més rics i els pobres més pobres. I això no és conjuntural: és sistèmic. Els més pobres queden encerclats en la seva pobresa i en risc d'exclusió. Ja no els hi arriben les engrunes del pretès progrés econòmic. És una situació consolidada i *cronificada* a mesura que, segons diuen, la crisi econòmica s'esvaeix. Davant d'aquesta situació hem de revisar i actualitzar el com hem de prioritzar els nostres esforços.

Els eixos que inspiren el present document són dos:

1. **Acompanyar les persones en situació de vulnerabilitat** a la seva plena integració a la societat, no a una societat dual.
2. **L'agent fonamental de Càritas és la comunitat cristiana** en la seva dimensió parroquial, arxiprestal i diocesana.

Les Càritas parroquials i arxiprestals són la proximitat de l'Església a les persones concretes. Són els ulls, el cor, les orelles i les mans properes per construir la fraternitat. I també és imprescindible l'impuls de Càritas Diocesana com la veu potent, capaç d'adreçar-se al conjunt de la societat per tal de denunciar injustícies, motivar actituds altruistes i fornir una estructura que potencii aquest missatge evangèlic. Ens cal promoure la sinergia d'aquests dos nivells. És així com es pot visualitzar el testimoni missioner de la comunitat creient de la nostra diòcesi.

Això no ho podem fer sols. Ens preocupa també de quina manera els més joves es fan sensibles a aquesta realitat i es deixen interpel·lar pel patiment. Fem una crida a les noves generacions que es comprometin com a voluntàries a aquest compromís de construir una societat més humana. És un compromís de la realització personal i alhora d'altruisme. Aquest és el sentit de la reflexió i proposició que presentem.

Comissió social de Càritas

Març de 2017

10 La doctrina social de l'Església acompanyant del nostre treball a Càritas¹

Cal entendre la doctrina social de l'Església com una forma de "veure" i "actuar" que es dedueix de l'encontre de l'Evangelí amb la vida de la gent. "L'ensenyament social de l'Església va néixer de la trobada del missatge evangèlic i de les seves exigències –compreses en el manament suprem de l'amor a Déu i al próisme, i en la justícia– amb els problemes que sorgeixen en la vida de la societat" (Instrucció *Libertatis conscientia*, 1987).

Quan l'activitat caritativa és assumida per l'Església com a iniciativa comunitària, a l'espontaneïtat de l'individu ha d'afegir-se també la programació, la previsió i la col·laboració amb altres institucions semblants. De la nostra part, ens hem de demanar si el nostre treball a Càritas el veiem i el vivim així. I la resta dels altres treballadors? I els voluntaris?

Com diu Sant Joan Pau II: "La doctrina social té per si mateixa el valor d'un *instrument d'evangelització*, perquè, com a tal, anuncia Déu i el misteri de salvació en Crist a tot home i, per la mateixa raó, revela l'home a si mateix" (CA 54). Aquest és el fonament de l'antropologia per la qual optem per fer-la realitat en el nostre treball d'estimació i entrega als altres, amb preferència als més pobres i febles.

¹ Sebastià Taltavull Anglada, bisbe auxiliar de Barcelona

25 Principis bàsics en l'acció social de Càritas

La missió de Càritas és “acollir i treballar amb les persones en situació de pobresa i necessitat perquè siguin protagonistes del seu propi alliberament, **des del compromís de la comunitat cristiana**. Inclou l'acció social, la sensibilització de la societat i la denúncia de les situacions d'injustícia social”².

Opció per a una acció basada en l'amor, l'escolta i la paraula

L'evangeli ens proposa un valor central i irrenunciable per a la nostra acció: l'amor universal (“estimeu-vos els uns als altres”, Jn 13,34). L'amor és l'origen de l'ésser humà, tant des de l'àmbit comunitari com de l'individual. Si l'amor manca, tant la societat com l'individu es deshumanitzen.

L'escolta profunda i la paraula conscient són la manifestació de l'amor en el continu diàleg de Càritas amb les persones que estan en situació d'exclusió.

Opció per als més desprotegits

Hem de poder atendre aquelles persones que no estan ateses des de les previsions o classificacions fetes per les administracions públiques.

Opció per a una acció social adaptada i centrada en les persones

La nostra acció té com a centre d'atenció la persona. Això significa que preval el fet de “ser persona” per sobre de les dificultats que pugui presentar. El nostre acompanyament ha d'ajudar al desenvolupament de les capacitats, reconeixent-li el paper actiu, participatiu i protagonista que té en el seu propi procés i en el del seu entorn.

La nostra interacció amb les persones que estan en situació d'exclusió ha de posar de manifest el nostre reconeixement de l'altre en la seva dignitat i en la seva condició de subjecte actiu i protagonista de la seva pròpia història.

Hem d'estar amatents a les noves formes de pobresa i exclusió que van apareixent en una societat generadora de pobresa i adaptar la nostra intervenció a les noves realitats que viuen les persones.

² Veure web de Càritas Diocesana de Barcelona: www.caritas.barcelona

Opció per a una acció social basada en l'acollida, l'acompanyament, la humanització i l'apoderament

L'acció social de Càritas es basa en l'acollida i l'acompanyament, entesos com un procés en el qual, des d'una relació simètrica, una persona és acompanyant i acompanyada alhora, i que dona lloc a un diàleg realment transformador, basat en la relació entre les persones.

En la mesura en què reconeixem l'acompanyament com a relació interpersonal, estem validant-lo com un procés humanitzador, en el qual hi caben emocions i sentiments; s'hi dona una influència mútua que provoca canvis i que sempre està orientat a potenciar les capacitats, a desenvolupar una veritable autonomia personal i a assolir una xarxa social de suport positiu.

La humanització de la nostra acció ens fa revoltar davant la pobresa cronicada i ens empeny a evitar que les persones puguin acabar acomodant-s'hi, així com també ens fa plantejar acompanyar-les a accedir als seus drets, i promoure l'assumpció dels seus propis deures, a fi de facilitar-ne la integració.

Opció per a una societat justa i solidària

Una societat justa i solidària es basa en les sinergies assolides entre les comunitats que la componen. En aquest sentit pretenem assolir que les persones que són acompanyades per Càritas se sentin integrades, de forma efectiva, en la seva comunitat de referència, des d'on podran fer front a les dificultats específiques que es donen en el seu si.

Opció per a una acció de qualitat, reconixedora de la dignitat de les persones

Al mateix temps, cal garantir que els agents de Càritas disposin de la formació i dels recursos materials adequats per a la seva acció. També hem d'assumir que nosaltres sols no hem de fer-ho tot, ni podem pensar-ho tot, ni podem construir-ho tot. Hem de pensar, construir i fer, de forma conjunta amb d'altres persones, entitats i administracions per poder créixer plegats en l'eficàcia del nostre acompanyament.

Opció per a una acció de proximitat, significativa i transformadora

L'acció de Càritas és fonamentalment de proximitat, i la xarxa natural de relació de Càritas amb l'entorn passa per les parròquies i per altres comunitats cristianes. L'estructura de la Càritas diocesana ha d'ajudar a potenciar les dimensions quantitatives i qualitatives de les seves accions, perquè puguin esdevenir realment transcendents i transformadores a l'entorn.

En aquest estretament de la vinculació de les diferents Càritas (diocesana i parroquial), la Càritas diocesana, tant podrà fer l'atenció directa de les persones com l'acompanyament als professionals i al voluntariat dels serveis parroquials i/o de les comunitats cristianes que realitzin aquestes tasques d'atenció directa, i aplicar, en la mesura que sigui possible, una fórmula de subsidiarietat. Aquesta acció d'acompanyament té com a objecte potenciar la vinculació de la comunitat cristiana amb els problemes i les necessitats socials existents en la seva àrea d'influència, de tal manera que es pugui acompanyar i/o facilitar la implicació comunitària. Sense oblidar que les necessitats van lligades a drets i que tenim el deure de vetllar pel seu compliment.

En la recerca d'una societat més justa, Càritas és realment independent de les administracions, i aquest és un valor molt important i que cal potenciar per tal de poder realitzar les tasques de denúncia (fins i tot profètica) necessàries per evidenciar la necessitat de canvi i de transformació social. La manera de denunciar de Càritas es fa, en la mesura del possible, mitjançant la proposta: accions testimonials, significatives i transformadores.

3P **Constatacions bàsiques i sistèmiques de la crisi actual i conseqüències per als més febles**

El context social a Catalunya

Abans de la crisi econòmica de 2007, en l'època considerada de bonança econòmica, Catalunya ja tenia unes debilitats estructurals que cal tenir presents per entendre la duresa de la crisi i la situació actual. Entre l'any 2007 i l'actualitat les polítiques públiques van prioritzar l'austeritat i l'equilibri pressupostari per davant de la recuperació social.

Actualment els indicadors macroeconòmics evidencien que la crisi s'està acabant, però la crisi social i de valors encara està vigent. I, tot i l'aparent tranquil·litat mediàtica i política sobre la crisi social, aquesta no deixa de créixer i d'aprofundir les seves conseqüències. Després de la tempesta no arriba la calma.

La crisi econòmica ha comportat una reducció dels ingressos de les famílies i un augment de la desigualtat. Amb tot, amb les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida relatives a l'any 2015 es veu un cert canvi de tendència. L'any 2015, el 23,5% de la població catalana (1.737,9 milers de persones) es trobava en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE). Aquest percentatge disminueix 2,5 punts respecte de l'any 2014 (26%).

Dels indicadors de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) podem destacar que el 2015 hi ha hagut una lleugera baixada de la pobresa relativa (20,9% el 2014, 19% el 2015), és a dir, les persones que tenen ingressos inferiors al 60% de la mediana de la renda.³

El context de l'acció social de Càritas Diocesana de Barcelona i la situació de les persones ateses

Les persones que formem Càritas (contractades i voluntàries) veiem i vivim en primera línia el patiment dels més vulnerables. No es tracta que les persones que estan patint la pobresa no siguin capaces de sortir-se'n, sinó dels efectes que viure constantment en la precarietat i l'escassetat tenen sobre les seves capacitats. La pobresa absorbeix el pensament de la persona que la pateix i impedeix concentrar-se en qualsevol cosa que no sigui la manca de recursos per cobrir les necessitats bàsiques⁴.

³ Es considera que una persona està en risc de pobresa o exclusió social quan es troba almenys en alguna de les condicions següents: en risc de pobresa, en situació de privació material severa o viu en una llar amb una intensitat del treball molt baixa.

⁴ Respecte a aquest tema, és interessant seguir els descobriments de Mullainathan i Eldar a: Mullainathan, S. & Shafir, E. (2016) *Escasez ¿por qué tener poco significa tanto?* México: FCE.

Reptes de futur segons les persones que formem Càritas

Davant d'aquest context social, Càritas Espanyola va realitzar una enquesta⁵ a totes les Càritas diocesanes, tot duent a terme un qüestionari sobre diversos temes, tant a equips directius com a professionals i voluntaris.

Tot i la possible millora dels indicadors econòmics, es percep que les necessitats i l'estat de les persones que atenem és molt més feble, i que aquest s'allargarà en el temps.

L'enquesta també aprofita per fer autocrítica de l'actuació de les Càritas aquests últims anys. Es marca la necessitat de millorar l'acompanyament i l'acció comunitària, i es reforça la posició de Càritas com a complementària de l'actuació de les administracions públiques. Hi ha qui pensa que Càritas, probablement, ha contribuït a afèblir els drets socials i humans al permetre que l'Administració es repengés massa en nosaltres.

També es proposa analitzar i repensar a fons les nostres intervencions en l'àmbit de l'alimentació, la defensa dels drets humans, de primera, segona i tercera generació, i el nostre impuls a l'economia social i comunitària.

Entre les propostes d'actuació destaquem la millora de la incidència política, tant a nivell de participació en el disseny de polítiques públiques com a nivell de treball en xarxa, així com l'anàlisi econòmica, tot assumint el risc de polititzar la nostra tasca.

Conclusions: desigualtat, precarietat i pobresa estructural

El context social en què treballa Càritas es pot resumir en tres conceptes: desigualtat, precarietat i pobresa estructural.

La desigualtat econòmica, però també social i política, entre rics i pobres no ha deixat d'augmentar des de l'inici de la crisi. La crisi econòmica no ha afectat tothom de la mateixa manera. Les classes més altes no només no s'hi han vist afectades, sinó que han incrementat la seva qualitat de vida. En canvi, el gruix més gran de la població ha vist com perdia poder adquisitiu, com els seus drets s'afeblien i com les oportunitats de l'ascensor social s'extingien. Ens encaminem a un món dual, amb una part de la població cada vegada més global, amb accés a qualsevol servei, i la resta de la societat de caràcter local, sense recursos i ancorada en la precarietat, on la diferència entre patir la pobresa o no patir-la ja no serà la feina remunerada.

La precarietat, per la seva banda, s'ha instal·lat en tots els àmbits de la vida. Precarietat de drets, ja que accedir-hi ja no depèn de la condició de la ciutadania, sinó de la partida pressupostària anual que s'hi dediqui –en un context de decreixement pressupostari de les administracions públiques. Atur i precarietat laboral, on tenir una feina. Es considera que una persona està en risc de pobresa o exclusió social quan es

⁵ Càritas Española (2016) *¿Vino nuevo en odres viejos? Explorando el futuro II* (2015). Madrid: Càritas Española

12 MAS Model d'acció social

troba almenys en alguna de les condicions següents: en risc de pobresa, en situació de privació material severa o viu en una llar amb una intensitat del treball molt baixa. La taxa de risc de pobresa és el percentatge de persones que queden per sota del 60% de la mediana dels ingressos disponibles anuals equivalents. Principalment temporals, fonamentalment en els serveis i entre els joves, i on el grau de protecció social a les persones treballadores ha baixat de manera dràstica, així com la protecció a qui perd la feina.

Tot plegat contribueix a l'existència d'una pobresa estructural, ja que cada cop hi ha menys oportunitats per sortir-se'n, menys recursos als quals accedir, menys oportunitats per compartir i lluitar contra el patiment i, per tant, deixar la pobresa i l'exclusió social es fa més i més difícil.

40

Catàlegs de serveis de l'Administració i de Càritas. Present i propostes de futur

La iniciativa privada a Catalunya sempre ha estat present i els serveis públics han concertat bona part dels serveis socials especialitzats. Però, a diferència d'altres entitats d'Església, Càritas no s'ha dedicat a gestionar centres finançats amb fons públics i sempre ha estat pionera en atendre les noves necessitats socials.

Actualment, en una situació de canvi social i de canvi polític a les institucions, la Generalitat de Catalunya està en procés de reforma dels serveis socials (principalment els bàsics), amb els objectius d'implementar un model de benestar universal, amb drets subjectius blindats, menys burocratitzats, centrats en el treball comunitari, grupal i en xarxa, així com més inclusius i adaptats a les necessitats de la societat.

A Barcelona ciutat, l'Ajuntament ha convidat a entitats socials com Càritas a participar en aquest procés de canvi. Tot plegat fa que la situació apunti a què el context dels serveis socials, públics i del tercer sector, a Catalunya canviï en els propers anys cap a un model més humà i més centrat en la garantia de drets.

L'acció social des de l'administració pública

Situació actual dels serveis socials

La cartera distingeix entre serveis socials bàsics i serveis socials especialitzats. La cartera de serveis socials bàsics actualment està en situació de revisió. Des de les entitats socials com Càritas es detecten mancances a cobrir, com que la distribució dels centres en la diòcesi no respon a criteris de desigualtat social o a l'índex de pobresa. Hi ha llistes d'espera en alguns barris o ciutats i manca d'agilitat, amb prestacions socials que no són de dret i sí que són fragmentades i discrecionals, amb un alt índex de burocratització.

El nostre paper com a Càritas sempre serà acollir i escoltar les persones, acompanyar-les temporalment quan no reben l'atenció que necessiten, mentre denunciem que se'ls reconegui una atenció adequada.

L'acció social de les Càritas de la diòcesi de Barcelona

Càritas, des del principi de subsidiarietat, porta a terme projectes propis i molt diversos, també en col·laboració amb altres entitats. La intervenció de Càritas ha de venir acompanyada d'una humanització dels serveis que presta. És el nostre caràcter dife-

renciador més absolut i el que marca la nostra tasca d'acollida i d'acompanyament.

Els programes que desenvolupa Càritas en aquests moments es divideixen entre aquells que són d'atenció directa a les persones i els programes transversals de suport de l'acció social. Aquests programes es van adaptant a la realitat segons les necessitats de cada moment.

PROGRAMES D'ATENCIÓ DIRECTA

1. Acollida, acompanyament i salut mental
2. Ajuda a necessitats bàsiques
3. Famílies i infància
4. Formació i inserció sociolaboral
5. Gent gran
6. Migració
7. Sense llar, habitatge i atenció penitenciària

PROGRAMES TRANSVERSALS DE SUPORT A L'ACCIÓ SOCIAL

1. Voluntariat
2. Treball en xarxa amb entitats i institucions
3. Comunicació, sensibilització i denúncia

Programes d'atenció directa

1. Acollida, acompanyament i salut mental

L'acollida és l'eix central de l'actuació de Càritas. Suposa el primer contacte que totes les persones de la institució, contractades o voluntàries, tenim amb la persona que demana ajuda. Es fa amb discreció i des de la confiança.

2. Ajuda a les necessitats bàsiques

Amb l'objectiu de millorar les condicions de vida de les persones, s'atenen les seves necessitats més bàsiques i/o urgents (alimentació, pagament de rebuts, lloguers, transport, escolarització infantil, etc.).

3. Famílies i infància

Càritas dona suport a les famílies, especialment als infants, adolescents i joves, per tal que puguin atendre les seves necessitats des d'una visió integral i amb una dimensió comunitària.

4. Formació i inserció sociolaboral

Oferim a les persones en situació d'atur orientació, formació i acompanyament dins d'un itinerari personalitzat per millorar les seves possibilitats de reincorporar-se al mercat de treball.

5. Gent gran

Càritas té cura d'aquelles persones grans més vulnerables, aquelles que disposen d'escassos mitjans econòmics, tenen dependència física i/o social i/o no compten amb una xarxa relacional de suport.

6. Migració

Càritas dona suport a les persones estrangeres que viuen entre nosaltres i els facilita l'acollida a la nostra societat. També dona suport a projectes de les comunitats d'origen dels immigrants.

7. Sense llar, habitatge i atenció penitenciària

Conscients que l'habitatge és un dret que ha de ser adequat, assequible i segur, des del programa es treballa, tant per enfortir i restablir els vincles i les xarxes social, laboral, familiar i comunitària de les persones en situació de sense llar, com per evitar que més gent caigui en l'exclusió social residencial a causa de l'impagament de l'habitatge per manca de recursos econòmics o sobreendeutament.

Programes transversals de suport a l'acció social

1. Voluntariat

Càritas és una entitat on col·laboren conjuntament persones contractades i voluntariat. La història de Càritas està lligada al voluntariat com a compromís, a la solidaritat de les comunitats cristianes i de la societat en general, fent que aquesta societat esdevingui més acollidora i sensible als problemes socials, amb més capacitat per generar respostes a les situacions d'exclusió.

L'Escola de Formació del Voluntariat és una escola reconeguda per la Generalitat de Catalunya que ofereix un programa que inclou cursos de formació inicial, cursos de formació específica i cursos de formació continuada i d'aprofundiment. També promou espais de reflexió conjunta entre professionals i voluntaris.

2. Treball en xarxa amb entitats i institucions

L'acció de Càritas, per ser eficaç, ha d'estar integrada en la comunitat on es desenvolupa, ha de ser un element de dinamització social i ha d'aconseguir un enfortiment de la vida comunitària i la cohesió social. Els objectius de lluita contra l'exclusió i la pobresa només són possibles des del treball conjunt i amb els altres, i des de la generositat i el desprendiment de les pròpies identitats en favor del bé comú. Des d'aquest programa es fomenta anar més enllà de la coordinació amb altres grups i entitats a fi de donar un millor servei a les persones ateses i no duplicar esforços ni recursos

sinó sumar i impulsar iniciatives que reverteixin en una major cohesió social i en la transformació d'una societat més justa. Un treball en xarxa actiu, flexible i que ha de tenir en compte les noves formes d'organització social, i que té el carrer i la ciutat com a eix central de la reivindicació de la vida comunitària.

3. Comunicació, sensibilització i denúncia

L'acció de Càritas no queda reduïda a l'acció social que realitza amb les persones en situació de vulnerabilitat, sinó que busca incidir en les causes i implicar la societat en general, és per això que calen accions de comunicació, sensibilització i denúncia. A través de campanyes de sensibilització, s'impulsa la participació i el compromís solidari de la comunitat cristiana i de la societat civil, i es té una presència permanent en els diferents mitjans de comunicació i a les xarxes socials.

Amb el nom d'*Entitats amb Cor*, es dona cabuda a les empreses, clubs esportius, escoles, universitats, així com a clubs i entitats culturals que treballen en tres eixos: les donacions en espècie, la prestació de serveis i la difusió de l'acció de Càritas des de la responsabilitat social corporativa.

La rendició de comptes i la transparència són també un principi de la institució. Per això, Càritas dona a conèixer tota l'acció a través de l'anàlisi curosa de les dades de les persones que atenem i les contextualitza per dotar de sentit el relat sobre el patiment d'aquestes persones.

Propostes i reptes de l'acció de Càritas

"...cal conèixer allò que no estem deixant de fer i hauríem de deixar-ho de fer perquè és obsolet, perquè és ineficient; i, en canvi, som irresponsables per allò que no estem fent (...). Càritas no pot ser un regne de taifes, cal una organització més descentralitzada dels professionals, més concentrada en la missió i la raó de ser; més centrada en la persona que es troba en situació de fragilitat" (Begoña Roman "Nova ètica, nova acció social? El Model d'intervenció de Càritas en el segle XXI. 2016, pp. 9-10).

L'acció de Càritas, per tant, hauria de diferenciar-se de la de l'Administració. La tasca d'atenció de Càritas hauria de cobrir els àmbits que no es cobreixen des de les institucions públiques o que es cobreixen de forma insuficient, i ho ha de fer de manera significativament diferent, amb un "estil" propi. Els projectes que engega Càritas Diocesana han de tenir un caràcter significatiu, no extensiu, per avaluar-ne l'impacte i demostrar que una determinada atenció provoca una transformació, tant a les causes estructurals com a la vida de les persones.

En aquests moments a Càritas ens plantejem com a repte de la nostra acció social vetllar per totes les dimensions de la persona, inclosa la seva dimensió espiritual, en la línia d'humanitzar els nostres serveis. Contemplar de manera holística la persona que acollim i acompanyem implica actuar en les seves condicions de vida material o en la seva integració en la comunitat, però també contemplar l'espiritualitat humana

i la generació de valors que permetin superar aquesta crisi.

Càritas ha de poder actuar seguint aquestes línies transversals:

- Defensar els drets humans i la dignitat de les persones.
- Millorar i innovar l'acció social, realitzar treball comunitari, treballant en xarxa i cooperant per delegar responsablement.
- Obrir els serveis a la ciutadania, humanitzant-los, fent-los més accessibles i inclusius.
- Potenciar la participació de les persones ateses en el disseny i la gestió dels serveis recollits al catàleg, i potenciar també la seva presència en els espais de decisió.
- Realitzar sistemàticament una anàlisi de la realitat i una recerca social que permeti a Càritas millorar-ne l'acció social.
- Detectar els problemes i les necessitats socials no cobertes o insuficientment cobertes.
- Sensibilitzar i denunciar (fonamentar en la garantia dels drets humans): necessitat de la protecció social i del sistema de garantia de rendes amb relació a la manca de places i llistes d'espera en salut mental (adults i infants), atenció EAIA, escoles bressol, atenció a infants amb dificultats d'aprenentatge, als refugiats, llei de dependència...
- Apostar per la implicació i la participació de les persones vulnerables i en risc d'exclusió social en la vida social i comunitària (parroquial, social, cívica...).
- Dinamització social i comunitària per augmentar les xarxes relacionals de suport de les persones que acompanyem (solitud, aïllament, persones grans, famílies...), des de la reciprocitat. Implicació de la comunitat cristiana.
- Apostar per projectes d'economia social i solidària.
- Atendre persones que estan en situació de frontera del sistema públic, fora dels protocols i catàlegs dels serveis de l'Administració.
- Atendre persones que estan en situació del dia després, quan el servei públic s'ha exhaurit.

Alhora, Càritas ha de poder donar resposta als següents problemes específics:

- Potenciar el treball digne i la lluita contra la precarietat, així com defensar la construcció d'un nou sistema productiu que promogui l'economia social, les cooperatives...

- Mobilitzar i donar suport a tots els mecanismes possibles per afavorir la creació de llocs de feina i articular polítiques d'habitatge efectives.
- Donar suport a la inserció laboral dels col·lectius amb més dificultats.
- Potenciar la formació per al treball, protegir i millorar els àmbits de la sanitat i l'educació, tant formal com informal, així com totes aquelles mesures que puguin suposar una millora en la gestió pública.
- Promoure la cobertura de les necessitats d'alimentació, roba, etc. dins la xarxa normalitzada de comerç i promoure la creació de llocs de treball en empreses d'inserció.
- Donar suport a la conciliació de la vida personal, laboral i familiar com a acció transversal.
- Donar suport a les habilitats i capacitats dels pares i mares a la criança (als rols de gènere, a les diferents edats dels fills...).
- Donar suport als adolescents i als joves: orientació laboral, lleure, noves tecnologies, treball comunitari...
- Augmentar l'atenció a la salut mental, al suport a les famílies dels malalts, a la salut mental infantil i suport a la inserció laboral.
- Detectar situacions de risc i vulnerabilitat (dones, infants i gent gran).
- Atendre les situacions de vulnerabilitat de les famílies amb infants, especialment les nombroses i les monomarentals, així com a les persones grans amb ingressos insuficients i sense xarxa social.
- Atendre a persones sense llar a les poblacions de la diòcesi que no tenen serveis suficients.
- Donar suport als projectes parroquials, com per exemple els de repartiment d'aliments i robbers, per tal que desenvolupin la seva acció amb dignitat i amb la participació i la inclusió en la comunitat de les persones vulnerables.

Els projectes actuals de Càritas s'han de poder redimensionar des de l'optimització dels recursos, perquè donin el màxim de cobertura amb el menor cost econòmic i laboral possibles, i garantint sempre la qualitat de l'acompanyament. Per tant, aquells que van néixer en un moment conjuntural, han de poder ser redimensionats quan el context canviï. Alhora també s'ha de poder redirigir els projectes que ens situen en posicions compromeses, amb contradiccions entre la nostra pràctica i els nostres valors.

Càritas: una acció propera a les persones i a les comunitats

La dimensió eclesial de Càritas s'incardina des de la parròquia, a l'arxiprestat i a la diòcesi fins a l'entorn social.

"Càritas som el conjunt de persones que portem a terme l'acció social de l'Església, des de les Càritas parroquials, arxiprestats i diocesana, des de les fundacions pròpies i altres entitats de la diòcesi" ("Eixos estratègics de Càritas Diocesana de Barcelona: Qui som?" 20.02.08).

Actualment, l'arquebisbat de Barcelona està constituït per 6 zones pastorals, 26 arxiprestats i 206 parròquies. L'acció d'àmbit diocesà s'ha anat configurant en la mesura que ha calgut donar suport i complementar l'acció de les parròquies i arxiprestats o donar una resposta especialitzada i transversal que no era possible assumir des de les comunitats parroquials. L'acollida, els espais d'escolta i de relació, el suport a la formació i a l'ocupació, així com l'atenció a les necessitats bàsiques han estat i són pilars de l'acció de Càritas.

Evolució de la nostra acció en un context de crisi: la pressió assistencial per a la cobertura de necessitats bàsiques.

"De poco nos sirve repartir muchos lotes de alimentos si ello no nos sirve para encontrarnos con las personas, acogerlas, acompañarlas, quererlas... ¿Qué razón de ser tendría Càritas si no repartiéramos alimentos y ropa? ¿Tendría algo que hacer el equipo de personas voluntarias y la comunidad parroquial?" (Quadern 65 Caritas Española: "El arte de acoger/NOS en el encuentro interpersonal" 2014, pàg. 69).

Des del començament de la crisi econòmica de 2008, que ha passat a esdevenir estructural, social i de valors, les persones i famílies que s'adrecen a Càritas cada vegada disposen de menys ingressos i els cal més ajuda i durant més temps. Això fa que tinguin menys recursos per comprar els aliments que necessiten per a ells i les seves famílies. És per això que durant els darrers anys, hem hagut d'augmentar les accions per donar resposta a la cobertura de necessitats bàsiques (aliments, roba, ajuts econòmics...).

Els darrers anys són moltes les Càritas parroquials i arxiprestats que han centrat els seus esforços en el repartiment d'aliments en espècie i que han vist com cada cop més famílies s'adrecen a les parròquies, augmentant exponencialment tant els punts de distribució com la quantitat lliurada d'aliments.

Així, per a un important nombre de Càritas parroquials i arxiprestats, el repartiment d'aliments s'ha convertit en un pilar fonamental de l'acció caritativa. Entenem que,

sobretot degut a l'increment de la demanda, podria passar que no quedés temps per plantejar una acció socioeducativa que promogués el creixement integral de la persona i l'enfortiment de les famílies. Són projectes que van ser muntats en una situació d'emergència, que ha esdevingut estructural i, per tant, han de ser revisats. Una pregunta que sorgeix és: al servei de qui estem? A vegades, l'energia de les persones voluntàries se'n va en la recollida, l'organització, el registre i la distribució d'aliments, en detriment de l'acollida i la cura de la relació amb les persones que truquen a la nostra porta. En aquest sentit, els espais de reflexió i de formació del voluntariat que atén i acompanya les persones és imprescindible.

Ens preguntem, doncs, si estem sent signe d'esperança o contribuïm a crear una societat de falsa solidaritat en la qual les persones en situació de pobresa reben el que sobra.

Creiem que la nostra missió és reforçar l'acció parroquial de l'escolta i l'acollida, per tal de ser una veritable comunitat que acull i que s'adapta en cada moment a les necessitats que va detectant. Cal discernir i destriar el que hem de fer com a Càritas i el que sembla que se'ns demani des dels ens públics. Tenir consciència que potser encara haurem de continuar repartint aliments, però hem de reconèixer que és un mitja i no una finalitat en si mateix.

Càritas: una acció plural i diversa

L'acollida de persones en situació de vulnerabilitat que sol·liciten algun tipus d'ajuda a Càritas es realitza, majoritàriament, a través de les Càritas parroquials i dels seus equips de voluntaris i voluntàries i, en segon lloc, a través de les acollides dels equips territorials de Càritas Diocesana a cada zona pastoral. De l'anàlisi de la realitat de la nostra diòcesi de Barcelona, respecte a la situació i evolució de les Càritas parroquials i la seva relació amb Càritas Diocesana constatem⁶:

- La realitat de l'Església diocesana és plural i diversa:
 - o Hi ha una presència territorial desigual de les Càritas parroquials i diocesana: diversitat de models, diferent tipologia d'acció i de serveis i diferent impacte.
 - o Partim de nivells diferents de motivació, dotació de recursos i disponibilitat per participar en una acció més coordinada i conjunta (des de serveis i equips de petites dimensions a experiències interparroquials o arxiprestals potents).
 - o Tant a nivell de l'acció diocesana com de la parroquial/arxiprestal, hi ha una distribució desigual en nombre i tipologia de serveis/projectes, recursos econòmics i dotació dels equips voluntaris i remunerats (en els diferents nivells parroquial, arxiprestal o zona pastoral), per raons diverses.
- Constatem que els equips de Càritas sovint tenim un coneixement de la realitat condicionat.

⁶ Càritas Diocesana de Barcelona (2016) *Decàleg d'aportacions i propostes*. Acta comissió social de CDB celebrada el 21.06.16. Document intern no publicat. Amb les aportacions de Mn. Josep M. Jubany, Mn. Josep M. Romaguera i Mn. Joan Cabot.

— La diversitat de l'acció dels diferents equips de Càritas reflecteix la tensió entre la tendència a l'assistencialisme (força majoritària), i la visió restauradora de les persones i transformadora de la realitat.

El model d'intervenció dominant encara està força centrat en les necessitats (model assistencialista) i, en menor mesura, en la participació de les persones (model participatiu). Ens cal avançar molt per implementar un model d'apoderament centrat en la persona⁷.

⁷ Roman, B. (2016) *Nova ètica, nova acció social? El Model d'intervenció de Càritas en el segle XXI*. Document intern no publicat. Barcelona: Càritas Diocesana de Barcelona. Pàg. 11.

65 La comunitat cristiana com a agent de l'acció de Càritas. “Ser”, “estar en” i “fer amb” la comunitat cristiana

Perquè volem una societat humanitzada i amb sentit, centrada en la persona...

“Estos servicios de beneficencia se han multiplicado tanto que en ocasiones han restado tiempo y disponibilidad para poder atender a tareas tan importantes como el acompañamiento y la promoción de la persona. Este segundo nivel de asistencia, junto con la erradicación de las causas estructurales de la pobreza, constituyen las metas superiores de nuestra acción caritativa (...). El acompañamiento a las personas es básico en nuestra acción caritativa. Es necesario “estar con” los pobres –hacer el camino con ellos- y no limitarnos a “dar a” los pobres recursos (alimento, ropa, etc.)” (Conferencia Episcopal Española. Iglesia, servidora de los pobres. Madrid. 2015).

No podem oblidar que **tenim un projecte comú, una mateixa missió**. Totes les accions han de ser **“significatives”**, no poden esgotar-se en elles mateixes, sinó que van més enllà de les seves pretensions instrumentals deixant traslluir **processos de personalització, humanització i alliberament**.

Perquè creiem en la transformació integral construïda amb els altres...

“Prefereixo una Església accidentada, ferida i tacada perquè surt al carrer, abans que una Església malalta pel tancament i la comoditat d’aferrar-se a les pròpies seguretats. (...) Més que el temor a equivocar-nos, espero que ens mogui el temor a tancar-nos en les estructures que ens donen una falsa contenció, en les normes que ens tornen jutges implacables, en els costums on ens sentim tranquils, mentre a fora hi ha una multitud famolenta i Jesús ens repeteix sense cansar-se: «Doneu-los vosaltres de menjar!» (Mc 6,37)” (Francesc, Evangeli Gaudium 2013, 49).

A Càritas som enviats; el que fem no pot ser “cosa nostra”, ho és de tota l'Església. Per això també és tasca nostra animar, impulsar i acompanyar l'acció dels altres. Saber-nos enviats té a veure amb la consciència amb què fem la nostra tasca, amb assumir que som portaveus d'altres i no protagonistes.

L'acció social de Càritas opta per la transformació de manera integral abraçant totes les dimensions, acompanyant persones, animant comunitats i fent anunci i denúncia profètica.

La nostra acció abraça els tres grans espais del que és humà. No seria la nostra acció si no treballéssim amb persones concretes, posant-los rostre, però tampoc si no ho féssim amb les comunitats de les quals formen part aquestes persones^{8/9}.

Així, el nostre model d'acció opta per la **construcció de «zones alliberades»**, és a dir, d'espais **on desplegar els processos de personalització, de construcció de la comunitat i de la societat** regits per l'altra lògica del bé comú. No pretenem estar al marge del món, sinó al bell mig de la realitat i, en particular, en la seva part més sofrida. Les

8 Op. cit. Pàg. 41-42.

9 “Jo sóc una missió en aquesta terra, i per això estic en aquest món. Cal reconèixer-se a si mateix com marcat a foc per aquesta missió d'il·luminar, beneir, vivificar, aixecar, curar, alliberar”. Francesc. Evangeli Gaudium 24 de novembre de 2013. 273.

accions significatives van construir nous espais socials articulats, teixit social estructurat i organitzat solidàriament, comunitats obertes i solidàries, així com estructures de comunió. Aquesta pràctica crea dins del teixit social espais per exercir la solidaritat en els processos de personalització, humanització i alliberament. Malgrat que es tracti de petits espais i de realitzacions discretes i graduals, són signe d'esperança perquè doten de plausibilitat l'horitzó d'una **societat humanitzada i amb sentit**.¹⁰

Perquè la comunitat cristiana és l'agent de l'acció de Càritas...

"Càritas té la difícil i fonamental tasca de fer que el servei caritatiu es transformi en un compromís per a cada un de nosaltres, és a dir, que la comunitat cristiana sencera es torni subjecte de la caritat. Siguin estímul i ànima perquè la comunitat creixi en la caritat i trobi sempre nous camins per acostar-se als més pobres" (Papa Francesc, Congrés de Càritas de les diòcesis italianes, 21 d'abril de 2016).

Quan Càritas actua no és ella qui ho fa, sinó l'Església en el seu conjunt. Fer realitat que l'agent de l'acció social de Càritas és la comunitat cristiana constitueix un repte que transcendeix la Càritas mateixa.

Els diferents nivells de Càritas (parroquial, arxiprestal i diocesà) tenen com a tasca fonamental animar la comunitat cristiana: posar tota la comunitat en estat de resposta davant els reptes de l'exclusió i la vulnerabilitat; fer del servei de la caritat una tasca eclesial en la qual la comunitat se senti implicada i responsable, i crear xarxes comunitàries que possibilitin una societat inclusiva.

Així, el voluntariat és l'expressió d'una comunitat que assumeix la seva responsabilitat davant els germans. El voluntariat dels qui col·laboren amb Càritas és la realització del compromís comunitari, fraterm, solidari i amb els últims.¹¹

L'agent de l'acció de Càritas és la comunitat cristiana sencera, que no està completa si no desenvolupa la dimensió de servei envers els més pobres. Així, quan Càritas actua, quan dialoga amb d'altres sobre el fet de ser persones en societat amb un mètode determinat, és la comunitat sencera qui ho fa. No és un grup eclesial, sinó l'Església sencera en acció.

Perquè estem cridats a "estar en" i "fer amb" la comunitat cristiana...

"Es necesario que la comunidad cristiana sea el verdadero sujeto eclesial de la caridad y toda ella se sienta implicada en el servicio a los pobres; toda la comunidad ha de estar en vigilancia permanente para responder a los retos de la marginación y la pobreza" (Conferencia Episcopal Española, Iglesia, servidora de los pobres 2015, 54).

Optar per "ser canal de l'acció de la comunitat cristiana" té conseqüències en el nostre estar i en el nostre fer. Encara que no tot depèn de nosaltres, el que sí que en depengui, fem-ho. Hem de procurar un "estar en" la comunitat cristiana que sigui capaç de situar Càritas o, més ben dit, l'acció sociocaritativa com un dels centres de la vida comunitària,

¹⁰ Càritas Española (2010) *Modelo de acción social*. Madrid: Càritas Española. Pàg. 35-36.

¹¹ Càritas Española (2010) *Modelo de acción social*. Madrid: Càritas Española. Pàg. 39-40.

en interrelació enriquidora amb la litúrgia i la catequesi, procurant generar una pastoral de conjunt. De la mateixa manera, ens hem de plantejar un «fer amb» la comunitat, hem de renunciar a tot allò que la suplanti, i desplegar una intervenció cap a la comunitat que no es limiti a la sola informació, sinó que sigui d'implicació de la mateixa comunitat (sense oblidar que, quan en parlem nosaltres, hi estem inclosos).¹²

Animar i acompanyar l'acció *sociocaritativa* de la comunitat ens planteja reptes importants. **No suplantar l'acció de la comunitat** passa per no obsessionar-nos amb la «titularitat de les accions», sinó fer-ho amb les seves característiques i opcions. Acompanyar l'acció d'altres exigeix també dedicar-hi temps, esforç i recursos. Tanmateix, ens replanteja els processos de sensibilització i el concepte de "destinatari", ja que, en darrer terme, tots ho som. Cal deixar de banda la intenció que vol que la comunitat conegui i doni suport al que jo faci, i substituir-la per una altra que animi a fer.¹³

Així, cal **crear comunitats generadores de sentit**: les persones en situació d'exclusió, juntament amb els béns materials, requereixen béns relacionals: no aspiren solament a gaudir de condicions jurídiques (ciudadania), ni a ser reconegudes socialment (veïnatge), sinó també a realitzar-se amb altres com a éssers culturals i espirituals (fraternitat). Hem de ser capaços de produir sentit de pertinença, confiança i reconeixement. La comunitat és la que inicia la creació de diferents formes de suport a les persones per tal que puguin subsistir i sentir protecció, saber-se compreses en la seva situació, començar a participar i sentir-se que hi *pertanyen*.¹⁴

Perquè necessitem una organització diocesana integradora i al servei de les Càritas parroquials...

"Para toda la Iglesia es importante que la acogida del pobre y la promoción de la justicia no sean confiadas solo a los "especialistas", sino que sea una atención de todo el trabajo pastoral, de la formación de los futuros presbíteros y religiosos, del compromiso normal de todas las parroquias, movimientos y grupos eclesiales" (Quadern 63, Càritas Española: *El arte de acompañar*/NOS. Procesos y metodología. 2013, pàg. 62).

Per assolir-ho (a més d'estructurada, integral, flexible, dinàmica, dialogant, creativa, en contínua recreació davant les noves realitats, independent...), **la nostra organització ha de ser orgànica** (o de conjunt): articula tots els nivells (diocesà, zonal pastoral, arxipresbital, parroquial i comunitari) i implica tots els agents (bisbe, preveres, diaques, vida religiosa, seglars, comunitats de base, moviments eclesials...). Hem de comprendre Càritas com a projecte a la diòcesi, com a totalitat, amb una identitat i una missió úniques, no com a suma de nivells, de projectes, de persones... És la dimensió caritativa i social de l'Església diocesana.¹⁵

L'acció de Càritas Diocesana ha d'**animar, capacitar i acompanyar els voluntaris, els equips de les Càritas parroquials i les comunitats cristianes** en el desenvolupament

¹² *Op. cit.*, Pàg. 70.

¹³ *Op. cit.*, Pàg. 71.

¹⁴ *Op. cit.*, Pàg. 39.

¹⁵ *Op. cit.*, Pàg. 40.

del seu paper fonamental com a xarxa comunitària de suport, posant la persona i les seves potencialitats en el centre, i fent de l'acollida i l'acompanyament una "manera d'estar" al seu costat.¹⁶

La tasca de Càritas va més enllà d'accions concretes, programes aïllats o projectes llunyans: **la tasca de Càritas és construir comunitat**. Aquestes accions, programes i projectes seran vàlids si ens serveixen per **generar xarxes proveïdores de suport** que facilitin el creixement i el benestar de les persones.

Entenem que el **servei a les Càritas parroquials** des de Càritas Diocesana no és una acció o un programa més, sinó que el servei al territori és l'eix a partir del qual es desenvolupa tota la cultura organitzativa de Càritas a la diòcesi i de les actuacions i serveis que s'integren a cadascun dels seus departaments.

La Càritas parroquial és l'agent essencial de l'acció de Càritas. És el nivell territorial bàsic i més proper a la realitat de les persones i, per això, l'acció de Càritas Diocesana ha de partir d'aquest nivell de proximitat, presència, treball i organització.

Així, un dels objectius principals de Càritas Diocesana és **l'acompanyament al territori** i a les seves Càritas parroquials, així com dotar de canals de comunicació i participació les estructures intermèdies com Càritas *interparroquials*, arxiprestals o zones pastorals. El repte passa per reflexionar i dissenyar processos.

Si **el centre de Càritas és la persona, aquella més vulnerable i més fràgil, i no els recursos ni la pròpia organització**, el conjunt de l'estructura organitzativa de la nostra institució ha d'estar al **servei de treballar els processos d'acompanyament**. Això suposa **integrar cada recurs** i projecte, no com a una entitat aïllada, sinó vinculat a tota l'organització com una baula de la cadena, on les **Càritas parroquials tenen un paper fonamental**:

- *Abans*: detecció de necessitats, acollida, informació i orientació de recursos, derivació acompanyada...
- *Durant*: acompanyar la persona quan està en un procés de desenvolupament individual i/o familiar, psicossocial, terapèutic...
- *Després*: un cop n'hagi finalitzat el procés, acollint i participant a la seva comunitat d'origen, celebrant, recolzant la seva autonomia...¹⁷

16 "Tots els qui treballen en les institucions caritatives de l'Església s'han de distingir perquè no es limiten a realitzar amb destresa el més convenient a cada moment, sinó perquè s'hi dediquen amb una atenció que surt del cor, perquè l'altre experimenti la seva riquesa d'humanitat. Per això, aquests agents, a més de la preparació professional, necessiten també, i sobretot, una "formació del cor" Benet XVI, *Deus Caritas Est* de 25 de desembre de 2005. 31

17 Càritas Española (2013) *El arte de acompañar/NOS. Procesos y metodología. La acción social*. Cuaderno núm. 63. Madrid: Càritas Española. Pàg. 58-60.

Perquè optem per un “què” i un “com” compartit que potenciï la promoció, l'autonomia, la corresponsabilitat i la participació de les persones...

Cal impulsar el treball en comú i en equip, créixer en la capacitat de formar-nos junts, discernir junts, afrontar junts, resar junts... Per això cal aprofitar els equips i iniciatives parroquials, arxiprestals o de zona pastoral. Massa sovint la urgència de l'atenció i l'augment de les necessitats limiten el temps dels equips de tal manera que no es troben o no es busquen espais per discernir, repensar, replantejar la nostra acció, enfortir el nostre compromís...¹⁸

... És per tot això que proposem les següents línies concretes d'acció¹⁹:

Càritas Diocesana de Barcelona hauria d'acompanyar les Càritas parroquials i la comunitat cristiana en general per interioritzar, corresponsabilitzar i promoure l'acció socio-caritativa de l'Església des d'una triple vessant:

- **La transformació de la realitat**, vers un canvi del model social, econòmic i dels valors dominants, que promogui el bé comú i la dignitat de la persona.
- **L'acció integral restauradora** de les persones (superar l'assistencialisme)
- La **denúncia profètica** i la **col·laboració fraterna** amb les institucions i administracions públiques pel reconeixement i l'**accessibilitat als drets socials**, evitar la instrumentalització de Càritas.

Proposem treballar per passar d'un model d'acció centrat en les necessitats (model *assistencialista*) o en la participació de les persona (model *participacionista*) a un model centrat en la persona (model *d'apoderament*)²⁰ on els objectius de l'acció social siguin l'estabilitat, la creació de capacitats i la generació de vincles comunitaris que desvetllin capacitats i habilitats.

Per això, Càritas Diocesana de Barcelona hauria de:

- **Donar eines** a les parròquies i a les comunitats per conèixer la realitat social i les necessitats que hi ha al seu territori.

18 Hay que “aprender a decir no”. Aunque duela, aunque cueste. No tenemos la solución para todo. Hay que tener muy claro hasta dónde podemos llegar y de qué modo lo queremos hacer. Nuestras prioridades deben estar claras: iniciamos un proceso con personas y las acogemos, las atendemos y las acompañamos. Ese debería ser nuestro criterio de actuación. Y todo es sumamente importante: las personas y el proceso. Quizás esto sea lo que más cuesta cambiar, pero hay que trabajar en clave de proceso y acompañamiento. De poco nos sirve repartir muchos lotes de alimentos si ello no nos sirve para encontramos con las personas, acogerlas, acompañarlas, quererlas...” Càritas Española (2014) *El arte de acoger/ NOS en el encuentro interpersonal. La acción social*. Cuaderno. Cuadern núm. 65. Madrid: Càritas Española. Pàg. 69.

19 Càritas Diocesana de Barcelona (2016) Decàleg d'aportacions i propostes. Document intern no publicat. Acta Comissió Social de CDB celebrada el dia 21 de juny de 2016. Amb les aportacions de Mn. Josep M. Jubany, Mn. Josep M. Romaguera i Mn. Joan Cabot.

20 En “el model centrat en la persona, d'apoderament, cal continuar atenent els usuaris en les seves necessitats, però tal i com ells les viuen, no tal i com nosaltres les interpretem” Roman, B. (2016). *Nova ètica, nova acció social? El Model d'intervenció de Càritas en el segle XXI*. Document no publicat. Barcelona: Càritas Diocesana de Barcelona. Pàg. 11.

- **Potenciar i acompanyar la transformació de les Càritas parroquials** en punts/ serveis d'acollida i d'informació que possibilitin la creació de vincles i l'acompanyament.²¹
- **Impulsar l'adequada distribució territorial** dels serveis, recursos econòmics i dotació dels equips voluntaris i professionals de Càritas en funció de les necessitats detectades, tot prioritant les persones més vulnerables i excloses en els diferents nivells parroquial, arxiprestal, de zona pastoral i diocesà.
- **Oferir criteris/protocols** per ajudar les persones des de les Càritas parroquials i les comunitats cristianes.
- Proposar protocols respecte la **relació externa** de les Càritas parroquials i les comunitats amb les entitats de l'entorn i les administracions.
- **Potenciar l'acció conjunta i coordinada** des de les parròquies del mateix arxiprestat.
- Oferir **referents arxiprestals i models d'animació i coordinació del voluntariat** per a la dinamització de l'acció arxiprestal coordinada.
- Implementar un sistema de **registre i recollida de dades** que garanteixi la fiabilitat de les dades de les accions parroquials i les incorpori a la memòria anual de Càritas Diocesana.

La formació, l'acompanyament i la renovació del voluntariat és clau.

Càritas Diocesana de Barcelona hauria de **garantir els projectes diocesans significatius** de certa entitat i promoure que les parròquies puguin fer tot allò que sigui possible d'assumir per les comunitats (donant-hi suport, fent l'acompanyament tècnic i garantint la formació dels equips). **L'opció pels més pobres i els exclosos ha d'impregnar tota l'acció de la comunitat cristiana, també la pastoral** (hauria de ser present a les homilies, a les celebracions, a les formacions...) i no limitar-se a l'acció concreta de les Càritas parroquials. L'acció de les Càritas ha de **promoure la incorporació i la participació de les persones en situació de pobresa i d'exclusió a les nostres comunitats com a membres de la mateixa comunitat** (no com a "usuaris/beneficiaris").

²¹ La pregunta que cal fer-nos, respecte a les persones que acompanyem, és "Què no esperes de mi i a mi sí que m'agradaria que esperessis? (...) és la més important. Respondre-la suposa estar en disposició de deixar de fer per inèrcia allò que és obsolet i plantejar-se què deixem de fer i què mantenim. Comporta haver de compartir coneixements, crear estabilitat, capacitacions, ajudar a reconciliar-se amb la realitat, ajudar a què la vida quotidiana d'un mateix no li sigui expropiada per una violència estructural" Roman, B. (2016). *Nova ètica, nova acció social? El Model d'intervenció de Càritas en el segle XXI*. Document no publicat. Barcelona: Càritas Diocesana de Barcelona. Pàg. 11.

Funcionament de Càritas a la diòcesi de Barcelona segons el nou model d'acció social

Prioritats de l'acció social

Volem obrir els nostres serveis a la ciutadania, humanitzar-los, fer-los més accessibles i inclusius. Apostem per potenciar la participació de les persones ateses en el seu procés.

Àmbit territorial

Es fa necessària la coordinació dels diferents nivells territorials de Càritas, és a dir, el parroquial, l'arxiprestal i el diocesà. Per tenir una connexió efectiva entre aquests nivells que garanteixi els objectius de comunicació, coordinació i distribució dels serveis a desenvolupar, es considera prioritari treballar a l'àmbit arxiprestal.

Desenvolupament organitzatiu

El nostre paper com a Càritas Diocesana sempre serà acollir i escoltar les persones, informar-les i orientar-les en relació als recursos socials públics i els d'altres entitats socials del seu barri o poble.

7 **L'equip humà de Càritas**

L'acció de Càritas es porta a terme per persones voluntàries i persones contractades, que col·laboren conjuntament en diferents projectes creats per ajudar els col·lectius més desfavorits. Tenim el compromís de realitzar la missió de Càritas des del respecte a la seva identitat i pertinença a l'Església.

Les persones voluntàries

El voluntariat de Càritas està format per persones sensibilitzades i compromeses per les necessitats socials del lloc on viuen. La persona voluntària de Càritas és portadora d'esperança i realitza la seva tasca moguda pels valors de la gratuïtat, la solidaritat i el desig d'igualtat d'oportunitats i justícia social.

La formació és un element clau en l'itinerari de la persona voluntària. Ha de poder rebre una formació inicial que li doni els elements necessaris bàsics per desenvolupar correctament la tasca encomanda. També és important que pugui comptar amb una formació específica vinculada a l'àmbit en el qual realitza la seva tasca, i una formació permanent que li permeti la reflexió sobre el seu propi procés com a voluntari, la reforci en el sentiment de pertinença a l'entitat i en la referència a la missió comuna i també li faciliti coneixements sobre aspectes generals que afecten tota l'acció voluntària. I com a fonament de tot això, creiem en un voluntariat viscut com a vocació.

Les persones contractades

Són persones centrades en l'escolta, que enfronten la seva feina, no des d'una perspectiva ajudant/ajudat, sinó d'acompanyants en un camí. És en aquest camí d'acompanyant que la persona contractada ha de tenir i exercir determinades qualitats, com l'autoconeixement, la proximitat, l'amor, el bon tarannà, la maduresa emocional, el respecte, la incondicionalitat, l'escolta, l'autenticitat, la creença en la persona a la qual acompanya i en les seves capacitats, l'enfocament positiu, la corresponsabilitat, el compromís en la formació continuada i el coneixement tècnic.

El repte d'obrir la porta als joves

Constatem que formen part de l'entitat persones voluntàries majors de 65 anys amb plenes capacitats, amb gran motivació i que fan una tasca voluntària útil i alineada amb els valors i l'estil de Càritas. Certament, però, també és important poder incorporar persones joves per tal d'anar nodrint els equips de Càritas amb sàvia nova. Així doncs, entenem que *rejuvenir*, tant voldrà dir obrir la porta a persones d'edat jove, com a persones d'edat madura, amb una mirada lúcida sobre la societat, un esperit engrescador i renovador i amb una actitud i uns valors alineats amb la missió de Càritas.

Càritas Diocesana de Barcelona

Pl. Nova, 1

08002 Barcelona

Tel. 933 013 550

Fax 933 013 961

infocaritas@caritas.barcelona

www.caritas.barcelona

www.facebook.com/caritasbarcelona

www.twitter.com/caritasbcn

